

Geçen sayımızda başladığımız yeni köşemiz 'ilk filmim-nasıl başladım?'da Berna Kuleli'nin Reha Erdem'den sonraki konuğu Yeşim Ustaoglu. Ustaoglu, ilk kısa metraj filmi olan *Bir Anı Yakalamak*'ı, filmin çekim maceralarını ve sinema ile kurduğu ilişkinin başlangıcını anlatıyor.

ilk filmim-nasıl başladım?

yeşim ustaoglu

Büyük bir sinema salonundayız. Hani Beyoğlu'ndaki Emek Sineması gibi bir sinema. Perdede küçük bir çocuk, Karadeniz'in taşlı, bayırlı yaylalarında koşurmakta. Ortam alabildiğine yeşil. Bir önceki filminin rengi gündoğumunun sarı tonlarıydı. Onun filmlerinden sonra sinemadan sadece iyi film izledim duygusu ile değil, ama aynı zamanda çok iyi fotoğraflar da görerek ayrılıyor. Bu sayıdaki yönetmen konuğumuz Yeşim Ustaoglu. Bugün *İz* (1994), *Güneşe Yolculuk* (1999), *Bulutları Beklerken* (2004) isimli uzun metraj filmleri ve *Sırtlarındaki Hayat* (2004) isimli belgeseli ile sadece Türkiye'de değil dünyanın birçok değişik ülkesinde tanınan bir sinema insanı olan Yeşim Ustaoglu, 15 dakikalık ilk kısa filmi *Bir Anı Yakalamak*'ı 1984 yılında yapıyor. Bu filmden üç yıl sonra ikinci kısa filmi *Magnafantagna* (1987), 1990 yılında 15 dakikalık *Düet* ve 1992'de *Otel* geliyor.

**Bizi hem *Bir Anı Yakalamak* hem de sizinle buluştu-
ran geçmişte, sinemanın yeri neydi? Örneğin, çocuk-
luk günlerinizde, sinemaya sıkça gider miydiniz?**

Çocukluk dönemi olarak Trabzon dönemimi daha iyi hatırlıyorum. Trabzon'un 70'lerin başlarındaki dönemlerinde sinema ve tiyatro hâlâ çok yerleşik kültürel etkinliklerindendi. En az haftada iki kere sinemaya gidilirdi. Bir tek Trabzon'da yaşadığım bir şey hatırlıyorum; kombine biletimiz vardı. Yani, aylık bilet alınırdı. Yerimiz hep aynıydı. Orada hep aynı dostlarımızla karşılaşırdık. Bu bir gelenek haline gelmişti. Dünya Sinemasından da Türk Sinemasından da çok iyi filmleri orada

izledim. Sinemayı çok şenlikli bir eğlence olarak hatırlıyorum. Yazlık sinemaların başlangıcında kukla çıkardı, sonra film başlardı. Sokaklar boyunca arabalar dolaşıp, filmleri anons ederdi. Sonra politik yapı değişmeye başladıkça, sokağa çıkmak bile etkilendiği için, bu eğlenceden vazgeçtik. Trabzon'daki yerel televizyon başlamadan önceki yıllarda Rus televizyonu çok iyi bir eğlenceydi. Dilini anlamadığım bir yayın içinde izlediğim filmlerin hikâyesini kendi hayal gücümle oluşturmaya çalışırdım. O dönemlerde aynı zamanda radyo da çok etkiliydi. Aslında tüm bunlar hayal gücümüzü harekete geçiren ve bir çocuğun altyapısını oluşturan unsurlar. Böyle bir çocukluğum oldu. Sonra okuldan kaçıp film izlediğim dönem var. Yılmaz Güney'in hemen hemen bütün filmlerini okuldan kaçıp izlediğimi hatırlıyorum. Ama o zamanlar filmleri o kadar bilinçli izlemiyordum. İyi filmler izlemeye daha çok üniversite döneminde başladım. Üniversitede mimarlık okurken sadece sinema değil, fotoğrafla da çok ilgiliydim. O dönem fotoğrafın hayatımda çok önemli olduğunu anlamaya başlamıştım.

“Sinemayı çok şenlikli bir eğlence olarak hatırlıyorum. Yazlık sinemaların başlangıcında kukla çıkardı, sonra film başlardı. Sokaklar boyunca arabalar dolaşıp, filmleri anons ederdi.”

Mimarlık eğitimi alırken, hatta bu konuda yüksek lisans yapacak kadar iyi ileriye götürmüşken 'ben de film yapabiliyim' düşüncesi sizde nasıl oluştu?

Benim ilk çarpıldığım an Bergman'ın siyah beyaz *Sessizlik* (*Tystnaden*, 1963) filmini seyrettiğim zamandır. Kafamda şimşeklerin çaktığını hatırlıyorum. Bugün yaptığım gibi, sinema ile bu kadar ilgili olacağımı öngöremedim. 'Böyle bir şey yapılabilir mi? Nasıl bir güç?' diye düşünmeye ilk başladığım zaman o zamandı, ama bir hayal gibiydi de aynı zamanda. Okulu bitirip bitirmez hemen Trabzon'dan ayrılıp İstanbul'a gelmiştim. Hem yüksek lisans yapıyordum hem de mimarlık yaparak kendimi geçindirmeye çalışıyordum. Bir yandan da 'bu sinema denen meret nasıl öğrenilir,' diye araştırıyordum. İlk kapısını çaldığım yerlerden biri İPSAK, bir diğeri de Sinema Televizyon Merkezi oldu. Sinema Televizyon Merkezinde hem çok film izledim hem de çok iyi arkadaşlarım oldu. Örneğin, ilk kısa filmimde görüntü yönetmenliğini yapan Uğur İçbak'la tanıştığım orada başladı. Bir de çok hoş bir tesadüfle, çalıştığım ofis Sinema Televizyon Merkezi'nin tam karşısındaydı. İş çıkışları çıkar, doğru Sinema Televizyon Merkezi'nin gösteri salonuna girer film izlerdim.

Bir Anı Yakalamak'tan bu yana çok uzun yıllar geçti ama şimdi o günlere geri dönersek, çekimlere başladığınız ilk günleri hatırlıyor musunuz?

Tabii Hatırlamaz mıyım! Uğur (İçbak) o dönem daha öğrenciydi. Hemen görüntü yönetmeni olarak ekibin içine girdi. 8 mm kameram vardı ki hâlâ onu evimde saklım, ama bu filmi 8 mm çekmek istemedim ve 16 mm bir kamera buldum. Her şeyi adım adım öğrenmeye başladım. Ne kadar negatif gerekli olacağı konusunda bir hesap yaptık ve 15 dakikalık bir film için üç kutu negatif yeter, dedik. Sonmar Ticaret diye bir yerden üç kutu negatif aldım, otobüs bir-

leti bile alacak param kalmamıştı. Eve yürüye yürüye dönüyordum. Yol boyunca bütün filmi kafamda çekmiştim. Yağmurlu bir gündü ama ne islandığımı anlamıdım, ne de yorulduğumu. Müthiş hoş bir geceydi. Kiralamak için şaryo baktık, raylar baktık fakat çok pahalı geldi bana. Mümkün değil. Uğur'la birlikte şaryoyu kendimiz yapmaya karar verdik. Ben yatağın altındaki şuntayı kesip, marangoza götürdüm. Ona üç ayağın oturabileceği bir sistem kurup, tekerlek yapıp, şaryoyu kurdum. Hatta o gece babam gelmişti ama yatağın yanısı yok, onu nereye yatıracağımı bilemedim. Onlar da böylece benim sinemacı olduğumu öğrendiler. Aynı gece bütün ekibi eve taşıdım, yerlere yatırdım. Çok komik bir geceydi. Babam biraz şaşırmıştı ama alışkındı da buna. Bir de kameranın aküsünü çalıştıramamıştık. Uğur, İlhan (Arakon) Hoca'ya sormak istiyordu ama hocası o'duğu için cesaret edemiyordu aramaya. Sonunda ben aradım. İlhan Hoca önce '...Siz çocuklar böyle işi bilmeden başlıyorsunuz...' diye güzel güzel çıkıştı bana; ama tiyoyu da verdi. 'Taksim'e, Talimhane'ye git, iki tane motosiklet aküsü al, seri bağla onları, bak bakayım çalışıyor mu çalışmıyor mu!'. Ertesi sabah doğru Talimhane'ye gidip, İlhan Hoca'nın dediklerini yaptık. Çalıştı elbette. Böyle başladım işte, maceralı ama neşeli del!

İlk kısa filminizin konusu nasıl oluşmuştu?

Bir Anı Yakalamak anne, baba, çocuk ilişkisini anlatan ilişkiler ve iletişim üzerine kurulmuş biraz öznel bir projeydi. Aslında hemen her proje bir şekilde kendinden de paydalar koyduğum projelere dönüşüyor. Kendini deşiyorsun, gözlemlerle, hayatın içindeki duruşunla...